

Handelshøyskolen BI

MAN 51591 Anvendt økonomi for ledere - Globale perspektiver

Term paper 60% - W

Predefinert informasjon

Startdato:	03-09-2021 09:00	Termin:	202120
Sluttdato:	06-12-2021 12:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	P		
Flowkode:	202120 21556 IN03 W P		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Jørgen Aasen Tonning, Peder Storvik Bakken

Informasjon fra deltaker

Tittel *:	Prosjektoppgave MAN51591
Navn på veileder *:	Anders Tveit og Espen Ekberg

**Inneholder besvarelsen
konfidensielt
materiale?:** Nei

**Kan besvarelsen
offentliggjøres?:** Ja

Gruppe

Gruppenavn: (Anonymisert)
Gruppenummer: 9
**Andre medlemmer i
gruppen:** 1039782

Prosjektoppgave
ved Handelshøyskolen BI

- Prosjektoppgave -

**MAN 51591 – Anvendt økonomi for ledere – Globale
perspektiver**

Utleveringsdato:
03.09.2021

Innleveringsdato:
06.12.2021

Stuedsted:
BI OSLO

Sammendrag

Denne prosjektoppgaven er delt inn i to hoveddeler med underoppgaver i hver hoveddeldel. Dette sammendraget vil ta for seg et avsnitt som oppsummer hver enkelt underoppgave.

Første del av oppgaven omhandler makroøkonomi oppgave om den negative økonomiske veksten Norge opplevde under finanskrisen. For å forstå denne negative veksten har det blitt redegjort for AD-AS modellen, og forklart konsekvensene av skift i etterspørselskurven. Deretter beskrevet hva som kunne være grunnen til at vi så et slikt skift ved å se på Schillers fire komponenter av samlet etterspørsel. Disse komponentene ble brukt som grunnlag da det er hentet tallgrunnlag fra statistisk sentralbyrå (SSB), og til slutt sammenlignet disse tallene med pengepolitiske og finanspolitiske tiltak som ble iverksatt i perioden. Ut ifra tallene ser man at husholdningers konsum og bedrifters investering gikk kraftig ned under finanskrisen, og det var viktig for våre beslutningstakere at disse to komponentene brukte mer penger. Da ble det iverksatt tiltak som skulle gjøre det billigere å få lån og andre krisepakker som skulle stimulere til økt konsum.

Andre del av oppgaven omhandler makroøkonomi og om bruk av økonomiske virkemidler under koronapandemien ville føre til inflasjon. Her ble det redegjort for pengepolitisk virkemiddel som styringsrenten, samt det å føre en kontraktiv eller ekspansiv pengepolitikk. For å knytte dette sammen ble det også redegjort for inflasjon og kvantitetsteorien. Oppsummert kan vi konkludere med at påstanden verken kan forkastes eller bekreftes, men at beslutninger omkring pengepolitikk må være nøye tenkt igjennom for å få ønsket effekt.

Den tredje oppgaven omhandler økonomisk historie der oppgaven har beskrevet hovedtrekkene i velstandsutviklingen i verden fra «tidenes morgen» og frem til i dag. Den oppgaven har sett nærmere på fem perioder og beskrevet kort hva som kjennetegner disse. Den første perioden er kalt malthusfellen som strekker seg fra tidens morgne og frem til ca. 1680. Den andre perioden, kalt «*mercantilist era*», strekker seg fra 1500-tallet og frem til 1800-tallet. Den tredje perioden er den industrielle revolusjon og strekker seg fra 1760-1850. Den fjerde perioden kalt «*catch-up*» og «*the great divergence*» som begynte på 1800-tallet og varte frem til 1950. Den siste epoken, kalt «*Big-push industrialization*» strekker seg fra 1950 og frem til i dag

Den fjerde oppgaven handler om økonomisk historie. Den oppgaven har redegjort for faktorene geografi, demografi, institusjoner, teknologi, økonomisk politikk, og hvordan disse kan forklare den økende ulikheten i velstand mellom land og regioner fra 1800 og fremover. Videre sammenligner oppgaven hvordan USA og Mexico opplevde ulik velstandsutvikling. Oppgaven oppsummeres ved at USA allerede fra 1800 hadde en bedre økonomisk posisjon enn Mexico, og at USA har et konkurransefortrinn når det gjaldt både geografi og demografi, samtidig som de klarte å implementere institusjoner, teknologi og en økonomisk politikk vesentlig mye bedre enn Mexico

Den femte og siste oppgaven omhandler også økonomisk historie. Den oppgaven drøfter påstanden «velstandsulikheten i verden vokser». Oppgaven ser på fire forskjellige måter å måle velstandsulikhet. Disse er internasjonal ulikhet, nasjonal ulikhet, global ulikhet og utbredelse av fattigdom. Oppsummert kan oppgaven verken konkludere med om påstanden er riktig eller ikke riktig. Dette fordi de ulike måtene å måle velstandsulikhet gir ulike resultater, der man ser at den internasjonale ulikheten vokser, nasjonal ulikhet øker, den globale ulikheten går nedover og andelen mennesker som lever i ekstrem fattigdom går nedover.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	I
OPPGAVE 1 MAKROØKONOMI	1
OPPGAVE 2 MAKROØKONOMI	5
OPPGAVE 2 ØKONOMISK HISTORIE	10
OPPGAVE A)	10
OPPGAVE B)	11
DEL 2: ØKONOMISK HISTORIE	17
LITTERATURLISTE	20
VEDLEGG: MAKROØKONOMI	22
VEDLEGG: OPPGAVE 1	22
VEDLEGG: ØKONOMISK HISTORIE	23
VEDLEGG OPPGAVE 1A:	24

Oppgave 1 Makroøkonomi

Rammene i denne oppgaven vil være den negative økonomiske veksten Norge opplevde under finanskrisen i 2008, se modell 1 som ligger som vedlegg til oppgaven som viser den negative veksten (Statistisk sentralbyrå, 2021). Som store deler av verden ble også Norge rammet av denne krisen. Etter skepsisen økte banker seg mellom i USA, spesielt etter at en storbank gikk konkurs (Norges Bank, u.d.) For å svare på oppgaven kommer jeg primært til å bruke boken til Schiller, men også dokumenter fra stortinget og tall fra statistisk sentralbyrå (SSB). Jeg kommer ikke til å greie ut om det store hendelsesforløpet til finanskrisen, men vil gi en kort rammebeskrivelse lengre ut i oppgaven. For å få poengene på en bedre måte vil jeg aktivt henviser til modeller. Disse modellene er ikke i teksten, men ligger som vedlegg grunnet oppgavens omfang.

Jeg kommer først til å redegjøre for AD-AS modellen slik at jeg på en bedre måte kan bruke den til å diskutere mulige årsaker til den negative økonomiske veksten Norge opplevde etter finanskrisen i 2008. Deretter kommer jeg til å bruke statistikk fra SSB som skal brukes til å se på hva som gjorde at veksten var negativ. De svarene jeg kommer fram til her vil jeg bruke for å diskutere om dette var typiske trekk i krisetider, sett fra økonomers side. Jeg skal så se på om datidens politikere var inspirert av økonomisk teori i de eventuelle tiltakene som ble iverksatt fra politisk side. Oppgaven vil til slutt bli avsluttet med en oppsummering.

For å kunne redegjøre for AD-AS modellen skal jeg dele denne redegjørelsen inn i tre deler. Den første delen omhandler samlet etterspørsel (aggregated demand, AD) og samlet tilbud (aggregated supply, AS). Deretter vil jeg sette disse to sammen til AD-AS modellen. For å kunne forstå modellen bedre skal jeg som tredje del beskrive når modellen ikke fungerer, sånn sett beskrive en svikt i et lands økonomi. Her er det naturlig å komme inn på hva teoretikere mener om slike svikt, ettersom dette blir relevant senere i oppgaven. Samlet etterspørsel (AD) er den samlede etterspørselen av alle varer og tjenester til en gitt pris, i en gitt periode (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 161). Til forskjell fra mikroøkonomi er dette alle vare og tjenester som blir tilbudt, ikke bare ett. Ser vi på figur 8.5 som ligger som vedlegg til denne oppgaven ser vi en slik AD-kurve (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 162). På den horisontale aksene ser vi mengde produsert, og den vertikale linjen beskriver pris. Kurven i denne modellen er

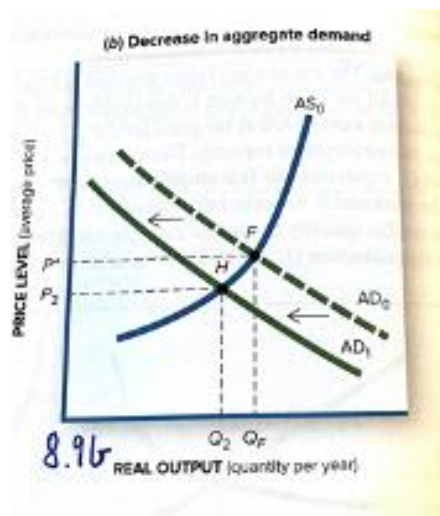
synkende, den har en negativ helning. Formen på kurven kan bli forstått av tre ting. Det første er det Schiller omtaler som "real balance effect", eller hvor mye kan du får hver krone du har (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 161). Jo billigere det er, jo mer kjøpes. Det samme gjelder motsatt, altså jo dyrere varer og tjenester, jo mindre kjøpes. Det andre Schiller peker på som kan forklare negativ helningen er forholdet mellom norske og utenlandske priser. Jo billigere norske varer er, jo mer kjøpes. Hvis noe er dyrt i Norge, men billig i for eksempel Sverige, importeres dette. Dette forholdet gjør også at kurven heller nedover. Den siste faktoren Schiller peker på er at jo billigere det er å låne penger, altså lave renter, jo mer lånefinansierte kjøp får et land. Samlet sett gir disse tre faktorene en forståelse på hvorfor den samlede etterspørselskurven har en negativ helning.

Samlet tilbud (AS) er den totale mengden av varer og tjenester som blir tilbudt til en gitt pris på et gitt tidspunkt (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 163). Slik vi ser på figur 8.6 i vedlegget (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 163), har denne motsatt utseende enn AD, nemlig at den er stigende. Ifølge Schiller kan dette forstås gjennom to effekter som ønskes oppnådd. Den første er "profit effect", altså at målet er å tjene penger. Inntekter på varer og tjenester må være større enn utgiftene en har på å produsere. Den andre effekten er "cost effect", altså det må være lønnsomt å produsere. Jo mer som skal produseres, jo mer koster det å produsere det. Kurven er relativt flat i starten, men slik vi ser i figuren stiger den veldig når det skal produseres mye, og en nærmer seg full kapasitet.

Fram til nå har jeg redegjort for AD og AS individuelt, og skal sette disse to modellen sammen til AD-AS modellen. Ser vi på figur 8.7 (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 164) ser vi total mengden varer og tjenester som blir tilbudt til forskjellige priser. Når det som blir tilbudt er det som ønsket kjøpt til den prisen tilbyderne har, finner vi det som kalles en likevekt med tilbud og etterspørsel (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 164). Slik vi ser ut ifra modellen er det kun Q_e og P_e som danner likevekten. For å bygge videre forståelse av AD-AS modellen skal vi se på figur 8.8 (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 165). Denne figuren har en likevekt i punkt E, men har også Q_f som ikke befinner seg i likevekts punktet. Q_f representere det normale brutto nasjonalproduktet (BNP) ved full sysselsetting. Målet til et land vil da å ha likevekten i punkt Q_f slik at landet har jobb til alle. Det er ikke alltid dette skjer, og markedskreftene alene tar ikke hensyn til dette ønskede utfallet (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 165). Hvis det skjer noe i markedet, som for eksempel mindre etterspørsel av eksport, høyere skatter eller

andre negative konjunkturbevegelser får vi det som kalles et skift i kurvene. Ser vi på figur 8.9B viser denne et skift til venstre i etterspørselskurven. Vi ser at likevekten har skiftet fra punkt F til punkt H, og det produseres Q_2 , i stedet for ønsket produksjon Q_F . Dette vil da påvirke økonomien negativt fordi landet har færre sysselsatte (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 166).

Nå som vi har en bedre forståelse av AD-AS modellen og ønsket utfall av denne, kan vi se mer på hvorfor Norge opplevde negativ vekst under finanskrisen i 2008. Disse årsakene kan bli forstått ved å studere modell 8.9b (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 166).

Figur 8.9b: Decrease in aggregate demand

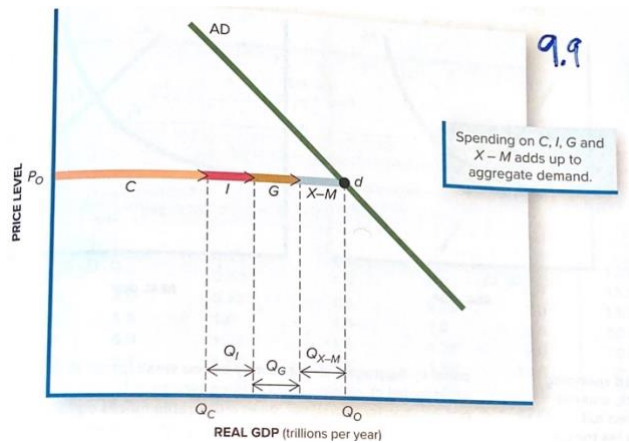
Etter at finanskrisen oppsto i USA ble en av følgende slik at land ble svært skeptisk til å låne ut penger fordi det var forbundet med stor risiko. Som en følge av dette falt også priser på varer og tjenester, som for eksempel olje, noe som førte til at flere mistet jobbene sine. Folk flest i Norge fikk kjenne dette gjennom fall i boligpriser, større arbeidsledighet, husholdningene ble skeptiske og ville spare på pengene sine i tilfellet verre

tider.

Denne trenden gjaldt også norske bedrifter som investerte mindre. Ser vi på tall fra SSB ser vi tydelige endringer i bruken av penger, både hos husholdninger og bedrifter, men også når det gjelder eksport. Komponentene som er hentet fra SSB er det Schiller kaller for de fire komponentene for AD. Dette er husholdningers konsum, bedrifters investeringer, offentlig konsum fra staten, og til slutt netto eksport.

Ser vi på den første komponenten viser tall fra SSB at total disponibel inntekt for en norsk husholdning sank fra 5,3 til 0,0 i 2009 (Statistisk sentralbyrå, u.d.). Dette betyr at husholdninger opplevde å ha mindre disponibel inntekt, noe som kan føre til skepsis til å bruke penger (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 178). Ser vi på den andre faktoren, bedrifters investering, var den på 14,2 i 2007, og hadde falt til -10,6 i 2009. Offentlig konsum fra staten hadde økt fra 2,6 i 2008 til 4,2 i 2009. Den fjerde komponenten i AD, netto eksport hadde sunket fra 0,1 til -4,1 i samme periode.

Det disse tallene viser er et tydelig skift til venstre for AD kurven slik som figur 8.9b viser. Husholdninger og bedrifter hadde mindre penger, noe som førte til at etterspørselen heller ikke var så stor, noe som igjen førte til dette skiftet til venstre. For å tydeliggjøre sammenhengen mellom disse fire komponentene Schiller nevner, skal vi se på figur 9.9 (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 191).

Figur 9.9: Building an AD Curve

Her ser vi sammenhengen mellom de fire komponentene, og betydningen av disse. Vi ser her i modellen av husholdningers konsum spiller en stor rolle når det gjelder AD, og at endringer her vil ha stor betydning (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 214). Vi

husker fra tallene fra SSB at den disponible inntekten til den norske husholdningen sank under finanskrisen, noe som da naturlig nok vil påvirke skiftet til venstre for AD. I krisetider viser økonomer at dette er typiske trekk fordi husholdninger blir mer restriktive i pengebruken sin, og vil da spare mer.

Som en grunn av at husholdningers konsum har stor påvirkning på økonomien i et land, vil det være viktig i krisetider å få husholdninger til å bruke penger. Både Keynes og Monetary teori hevder at under slike tider er det rom for statlig inngrep slik at situasjonen kan stabilisere seg (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 168). Tiltak som kan bli iverksatt er lavere rente og billigere lån, økning i bruk av statsbudsjett eller offentlig konsum, altså det å bruke penger. Under finanskrisen ble det iverksatt flere ulike finanspolitiske og pengepolitiske tiltak i Norge. Av finanspolitiske tiltak var det flere tiltakspakker som ble iverksatt i stortinget som skulle muliggjøre økt bruk av oljepenger slik at det skulle bli mindre arbeidsledighet. Det ble opprettet flere fond som skulle hjelpe banker og bedrifter til å opprettholde kapital. Det ble også fra stortingets side brukt mer penger på skattelette til norske bedrifter slik at de skulle bruke mer penger. Dette blir synliggjort gjennom det reviderte statsbudsjettet i 2009 (Finansdepartementet, 2013). Norges bank satte ned styringsrenten til 1,25 % for husholdninger og enda lavere til bedrifter for å sikre konsum og investeringer gjennom billigere låneordninger (Gjedrem, 2009).

Slik vi ser på disse finanspolitiske og pengepolitiske tiltakene var beslutningstakerne våre i finanskrisen inspirert av teoretikere på hvordan håndtere slike krisesituasjoner. Myndighetene handlet relativt raskt slik at nedgangen i Norge ikke ble så stor som i mange andre steder i verden. Vi husker fra tallene fra SSB at det var faktisk en økning i offentlig konsum, noe som er helt i tråd med teoretikerne og tiltakene. Det å endre husholdningers konsum og bedriftenes investeringer noe som tar litt lengre tid. Husholdningers konsum økte til 3,8 i 2009, og bedrifters investering hadde økt til 5,0 i 2011. Dette betyr at det tok ett til tre år å komme tilbake til normalen igjen etter finanskrisen.

I denne oppgaven har det blitt sett på den negative økonomiske veksten Norge opplevde under finanskrisen. For å forstå denne negative veksten har jeg redegjort for AD-AS modellen slik at modellen kunne bli brukt til å forklare konsekvensene av skift i etterspørselskurven. Deretter beskrev jeg hva som kunne være grunnen til at vi så et slikt skift gjennom å se på Schillers fire komponenter av samlet etterspørsel. Disse komponentene brukte jeg som grunnlag da jeg hentet tallgrunnlag fra SSB, og til slutt sammenlignet disse tallene med pengepolitiske og finanspolitiske tiltak som ble iverksatt i perioden. Ut ifra tallene så vi at husholdningers konsum og bedrifters investering gikk kraftig ned under finanskrisen, og det var viktig for våre beslutningstakere at disse to komponentene brukte mer penger. Da ble det iverksatt tiltak som skulle gjøre det billigere å få lån og andre krisepakker som skulle stimulere til økt konsum.

Oppgave 2 Makroøkonomi

Koronapandemien har ført til stor internasjonal krise verden over, med store økonomiske konsekvenser. Det er stor arbeidsledighet og mange sliter med sitt yrke grunnet smitterestriksjoner og andre tiltak som ikke passer inn i en normal hverdag. For å løse denne krisen har det verden over blitt gjort store grep, blant annet bruk av økonomiske virkemidler.

I denne oppgaven skal jeg diskutere påstanden «bruk av økonomiske virkemidler i forbindelse med koronapandemien vil føre til inflasjon». For å definere et utgangspunkt for påstanden skal jeg sette søkelys på koronapandemien i Norge. Her vil jeg kort beskrive den norske situasjonen under pandemien slik at rammeverket for oppgaven er tydelig og avgrenset. Deretter skal jeg redegjøre for hva bruk av økonomiske virkemidler kan være. Her vil jeg ta utgangspunkt i pengepolitiske tiltak. Det neste jeg skal gjøre er å

redegjøre for inflasjon slik at vi kan knytte økonomiske virkemidler opp mot inflasjon. Deretter skal jeg diskutere om de økonomiske tiltakene vil føre til inflasjon eller om de ikke vil gjøre det. Til slutt vil jeg oppsummere oppgaven i en konklusjon.

Teorien som har blitt brukt i denne oppgaven er i all hovedsak hentet fra boken til Schiller, samt forelesninger på Insendi. Avgrensinger som er gjort er at denne oppgaven bruker også noe teori fra oppgave 1, noe som betyr at jeg kommer ikke til å redegjøre videre for AD/AS modellen, heller ikke skift i en av kurvene. Grunnet oppgavens omfang kommer jeg ikke til å inkludere markedsoperasjoner som en pengepolitisk løsning, men kun sette søkelys på styringsrenten. Jeg kommer heller ikke til å inkludere finanspolitiske tiltak.

Som nevnt i innledningen er utgangspunktet for å løse oppgaven; Norge under koronapandemien. Slik vi ser i figur 2 vist under skjedde det noe drastisk med norsk økonomi, da koronapandemien inntreffer omkring mars 2020. Figur 2 viser en markant nedgang i bruttonasjonalprodukt (BNP), samt husholdningers konsum. Vi ser videre at denne lavkonjunkturen hentet seg raskt inn igjen, i hvert fall på kort sikt (Knudsen, 2021).

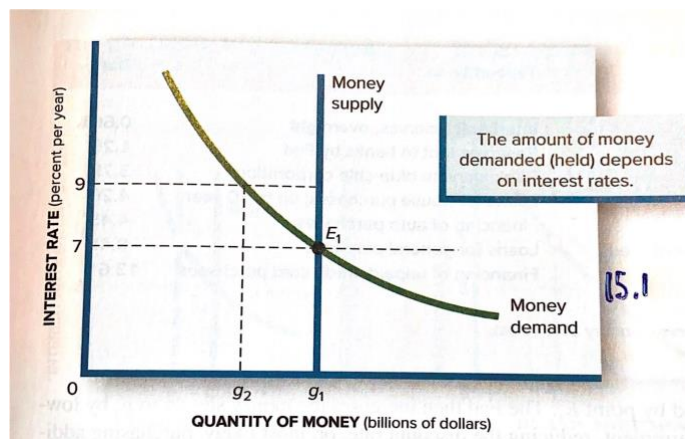
Figur 1: Oversikt over BNP og Konsum i husholdningene i Norge

Denne figuren danner da utgangspunktet for denne oppgaven fordi den beskriver en tydelig lavkonjunktur, i dette tilfellet en krise. Som sagt så ser vi også en tydelig positiv svingning i kurven, noe som vil være naturlig å se på videre for å bedre forstå hva som skjer i perioden.

En av virkemidlene som kan brukes for å påvirke kurven er det som kalles pengepolitiske tiltak. Dette er tiltak som settes fra sentralbanken som har til hensikt å påvirke hvor mye penger som er ute i omløp, som for eksempel gjennom

styringsrenten. Dette kan igjen påvirke husholdninger og bedrifters konsum, samt arbeidsledigheten (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 312). Vi husker fra forrige oppgave at husholdningers konsum har stor betydning for den samlede etterspørselen, og vil da være viktig for å påvirke AD kurven i ønsket retning.

Videre har sentralbanken to ulike tilnærminger for sin pengepolitikk på styringsrenten, da den kan være ekspansiv eller kontraktiv. For å forklare disse to fenomenene skal jeg bruke figur 15.1 som er hentet fra boken til Schiller (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 315).

Figur 15.1: Money market equilibrium

På den horisontale aksene ser vi mengden av penger, og på den vertikale aksene ser vi rentenivået. Dette betyr at figuren viser en modell som sier hvor mye penger som er ønsket til en gitt rente. Sentralbanken er her på tilbudssiden og styrer tilførselen av penger, og de som etterspør pengene, husholdninger og bedrifter, vil da ha mer penger hvis renten er lav. Denne modellen kan hjelpe med å forklare forskjellen på de to ulike formene for pengepolitikk. Hvis vi starter med den ekspansive pengepolitikken så er dette noe som typisk iverksettes for at sentralbanken ønsker at det skal brukes mer penger i samfunnet. Dette kan være et tiltak som iverksettes for å komme seg ut av lavkonjunkturer, slik vi husker fra modellen i innledningen. I figur 15.1 vil da sentralbanken skifte tilbudskurven til høyre. Da blir det mer penger i omløp til en lavere rente. Denne effekten vil på kort sikt gi økt konsum for husholdninger og bedrifter, slik at man kan komme seg opp av en lavkonjunktur. På lang sikt kan dette være mer problematisk.

Klassisk teori sier at denne ekspansive pengepolitikken vil føre til økt inflasjon. Grunnlaget for dette er at hvis det er for mye penger i omløp i forhold til hva som blir produsert av varer og tjenester vil dette gi stort utslag på prisnivået. Denne teorien om kalles kvantitetsteorien, og er en teori som blir ofte brukt til å

forklare hvorfor det oppstår inflasjon (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 323). For å unngå dette kan sentralbanken gjøre det motsatte, nemlig å føre en kontraktiv pengepolitikk. I stedet for å skifte pengetilbudet til høyre, skiftes denne nå til venstre. Ser vi på modell 15.1 så vil det være færre penger i omløp fordi renten er høyere. Dette kan være et virkemiddel for å unngå nevnt inflasjonsproblematikk.

For å gi påstanden mer dybde så må også inflasjon redegjøres for. Inflasjon er ifølge Schiller en økning i prisnivået på en gjennomsnittlig basis (Schiller & Gebhardt, 2018, s. 131). Dette betyr at en prissvingning på en bestemt vare ikke er inflasjon, men at økte priser på alle varer og tjenester kan kalles inflasjon. Et eksempel på dette kan være at selv om prisen på melk øker, kan det hende at prisen på brød synker. Vi har da fått en prissvingning på melk, men siden prisen på et brød har sunket vil ikke dette føre til inflasjon.

Det er flere eksempler på inflasjon i verden, som for eksempel i Tyskland på 1920 tallet, der en uforutsett inflasjon gjorde at pengene til befolkningen ble null verdt over natten. Oppsummert kan det sies at inflasjon er noe som ikke ønskes da målet er varig prisstabilitet. For å unngå for høy inflasjon har Norges bank satt et inflasjonsmål på 2 % årlig i gjennomsnitt.

Nå som vi har et tydelig bilde på hva ekspansiv og kontraktiv pengepolitikk er, samt en forståelse av begrepet inflasjon, skal jeg nå diskutere hovedpåstanden i oppgaven.

Slik vi husker fra redegjørelsen sier klassisk teori at på kort sikt så vil ekspansiv pengepolitikk skifte AD kurven til et ønskelig nivå slik at mer penger er i omløp hos husholdninger og bedrifter. Rentene blir så gunstige at det å låne penger er enkelt, og det brukes også penger i samfunnet. Under koranpandemien satte Norges bank ned styringsrenten drastisk fra 1,5% til 0,0% for å sørge for mer penger i omløp (Olsen, Norges bank, 2020). Dette, kombinert med tilsvarende finanspolitikk gjorde at konjunktoren endret seg positivt.

Gitt utgangspunktet til Schiller om prisnivå og mengden varer og tjenester som blir produsert vil det være avgjørende hvor lenge Norges bank velger å holde styringsrenten nede. Gitt at styringsrenten er lav over en lang periode kan det hende at inflasjon blir et faktum. Det kan hende at det blir rett og slett for mye av det gode, da for mye penger i omløp kan føre til at folk jobber mindre, og at samlet sett det blir mindre varer og tjenester på markedet. Da kan det hende at prisene blir presset opp fordi det er mer penger i omløp enn det som blir produsert

av varer og tjenester. Dette gir da grunnlag for å si ekspansiv pengepolitikk fører til inflasjon på lang sikt, og sånn sett grunnlag for hovedpåstanden i oppgaven.

På den andre siden så er nok Norges bank innforstått med konsekvensene av slik politikk på lang sikt. For å unngå denne langsiktige konsekvensen jobber styringsrenten seg nå tilbake til en mer normaltstand. Sentralbanksjef Øystein Olsen satte styringsrenten opp fra 0,0% til 0,25% i slutten september. Videre sier Olsen at Norge er nå klar for en mer normalisert hverdag, og det er ikke like stort behov for den ekspansive pengepolitikken (Norges bank, 2021). Dette betyr at han fører en mer kontraktiv pengepolitikk ved å flytte kurven i figur 15.1 til venstre. I desember kommer mest sannsynlig Norges bank til å sette opp styringsrenten ytterligere, som igjen underbygger det faktum at de er innforstått med de langsiktige konsekvensene av ekspansiv pengepolitikk. De har videre beregnet at denne forsiktige økningen vil føre til at de når sitt inflasjonsmål på 2%.

I denne oppgaven startet jeg med å beskrive lavkonjunkturen Norge opplevde da koronapandemien inntraff, som et utgangspunkt for denne oppgaven. Deretter ble det redegjort for pengepolitisk virkemiddel gjennom styringsrenten. Figuren til Schiller ble brukt til å forklare forskjellen på en ekspansiv og kontraktiv pengepolitikk. For å diskutere påstanden gitt i oppgaveteksten ble det også redegjort for inflasjon. Slik vi har sett i denne oppgaven kan bruk av økonomiske virkemidler under koronapandemien føre til inflasjon. Hvis den ekspansive politikken blir ført for lenge, og det kommer for mye penger i omløp kontra hva som produseres av varer og tjenester, så kan påstanden være riktig. Det vi også har sett er at Norges bank er godt kjent med denne konsekvensen, og fører nå en mer kontraktiv pengepolitikk slik at vi sakte, men sikkert kommer tilbake til normalen. Denne normalen vil være inflasjon på 2% på lang sikt. Oppsummert kan vi konkludere med at påstanden verken kan forkastes eller bekreftes, men at beslutninger omkring pengepolitikk må være nøye tenkt igjennom for å få ønsket effekt.

Oppgave 2 Økonomisk historie

Oppgave a)

Denne oppgaven skal beskrive hovedtrekkene i velstandsutviklingen i verden fra «tidenes morgen» og frem til i dag. Oppgaven baserer sin teoretiske forankring primært på boken til Robert C. Allen. På grunn av oppgavens omfang vil velstandsforskjeller internt i land ikke gjennomgås, men heller peke på utvikling mellom land. Generelt kan velferdsutviklingen i verden fra «tidenes morgen» og frem til i dag deles inn i fem perioder. Figur 10 som ligger vedlagt viser et oversiktsbilde over de fem periodene og hvordan disse henger sammen i tid og grovt hvordan inntekt per innbygger var (Ekberg, 2021) .

Den første perioden, som starter fra tidens morgen og frem til ca. 1680 blir omtalt som malthusfellen. Denne perioden kjennetegnes ved at det ikke var vedvarende økonomisk vekst og med liten økonomisk ulikhet blant verdens land. Årsaken til dette blir forklart av Thomas Robert Malthus at dersom et land opplevde vekst i velstand, ville det skje påfølgende befolkningsvekst, og dermed falle tilbake på tidligere nivå. Det betydde, ifølge Malthus at land aldri ville klare å oppnå vedvarende økonomisk vekst (Stoltz, 2018).

Malthusfellen overlapper inn i den andre perioden som blir kaldt «*mercantilist era*». Denne perioden stekker seg fra 1500-tallet og frem til 1800-tallet. Perioden innledes med oppdagelsesreisen til både Vasco da Gamma og Christofer Columbus som oppdaget både India og Amerika. Denne oppdagelsen via skip gjorde at handelsnasjoner som Storbritannia og Nederland etablerte seg som ledende nasjoner og begynte å oppleve vedvarende økonomisk vekst, og dette var fremspringet på den globale økonomien (Allen, 2011, s. 2).

Den tredje perioden, den industrielle revolusjon strekker seg fra 1760-1850. Denne periode var et vendepunkt for verdensøkonomien og perioden vedvarende økonomisk vekst virkelig satte fart (Allen, 2011, s. 27). Den industrielle revolusjonen oppstod i Storbritannia der en rekke oppfinnelser som damp motor, maskiner for å spinne og veve bomull og nye prosesser for å smelte og raffinere jern ved bruk av kull gjorde at produktiviteten økte betraktelig (Allen, 2011, s. 27).

Den fjerde perioden omtales som «*catch-up*» og «*the great divergence*» som begynte på 1800-tallet og varte frem til 1950. Navnene kommer av at land som tidligere hadde ligget bak, kunne nå hente seg igjen på forspranget som land

som Storbritannia og Nederland hadde skapt før 1800-tallet igjennom handelsøkonomien og den industrielle revolusjon. På grunn av den industrielle revolusjon hadde Storbritannia nå etablert en ledelse innenfor industrien og utkonkurrerte andre land. De vest europeiske landene og Nord-Amerika hadde også skapt et økonomisk overtak på resten av verden og opplevde stor vedvarende økonomisk vekst. Dette klarte de ved at økonomisk utvikling ble en prioritet og ved suksessfull implementering av «standardmodell» for økonomisk utvikling (Allen, 2011, s. 79). Implementeringen av denne politiske innretningen gjorde at differansen mellom de rike og fattige landene økte.

Den siste epoken, kalt «*Big-push industrialization*» strekker seg fra 1950 og frem til i dag. Denne perioden kjennetegnes spesielt ved at land som hadde kommet bakpå i perioden 1800-1950, lyktes med å få industriell utvikling og moderne økonomisk vekst. De landene som klarte å hente seg igjen var Japan, Taiwan, Sør-Korea, Sovjetunionen og slik det ser ut nå er Kina på vei til å få det til nå (Allen, 2011, s. 131).

De tidligere faktorene for å oppnå den moderne økonomien var fortsatt relevant, men «standardmodellen» for økonomisk vekst strakk ikke til. Disse landene som nå opplevde suksess hadde alle ulike «politiske modeller», men de hadde en del likhetstrekk. Denne nye «modellen» blir av Allen omtalt som «grand design» som går ut på at det var en planlagt og sentralt styrt vekst (2011, s. 131).

Denne oppgaven har beskrevet hovedtrekkene ved velferdsutviklingen fra tidens morgen og frem til i dag. Oppgaven har i grove trekk forklart hvordan utviklingen kan skilles i ulike perioder, der man har sett på første perioden, kalt malthusfellen, den andre perioden kalt «*mercantilist era*», den tredje perioden kalt den industrielle revolusjon, den fjerde perioden kalt «*catch-up*» og «*the great divergence*» og den siste perioden kalt «*Big-push industrialization*».

Oppgave b)

Denne oppgaven skal redegjøre kort for ulike faktorer som kan forklare den økende ulikheten i velstand mellom land og regioner fra 1800 og fremover. Derest skal oppgaven sammenligne hvordan USA og Mexico opplevde ulik velstandsutvikling, da med søkelys på de faktorene som redegjøres for i først del av oppgaven. Den teoretiske forankringen til oppgaven baserer seg på boken til Robert C. Allen.

Robert Allen trekker frem flere faktorer som påvirker velstandsutviklingen på 1800-tallet og fremover. Disse faktorene var: geografi, demografi, institusjoner, teknologi, økonomisk politikk, globalisering og kultur. På grunn av oppgavens begrensning vil faktorene globalisering og kultur ikke gjennomgå i denne oppgaven.

Geografi var en viktig faktor da dette påvirket muligheten til å drive handel med Europa (Allen, 2011, s. 64). I tillegg spilte betydningen av kystområder og elver en viktig rolle da dette er med på å bestemme handelsruter (Allen, 2011, s. 65). Dette betydde at avstanden til Europa, som var hovedmarkedet for eksport fra koloniene påvirket den industrielle utviklingen og dermed økonomien. Tilgangen til råvarer og naturressurser var også styrt av geografien. Desto flere råvarer, desto flere varer kan eksporteres, og mindre behov for å importere de samme råvarene (Allen, 2011, s. 64).

Ulik geografisk lokasjon vil også ha ulike klimatiske forhold. Det var slik at i land med tropisk klima var det flere tropiske sykdommer som økte dødelighetsraten for Europeere og derfor skapte ugunstige forhold for velstandsutvikling (Allen, 2011, s. 65).

Demografi spilte også en rolle i muligheten for velstandsutvikling. Hvordan befolkningssammensetningen var i et land påvirket vekstevnen. Dette var fordi at land med lav velstandsutvikling, kjennetegnes ved at det var stor andel urbefolkning (Allen, 2011, s. 66). En viktig forutsetning for velstandsutvikling var evnen til å lese, skrive og regne. For å få til en effektiv handel, industrialisering trenger man en befolkning med høy andel lese, skrive og regneferdigheter, og dette var ikke tilfellet i land med høy andel urbefolkning.

Allen trekker også frem politisk og lovgivende institusjoner som en viktig faktor. Det argumenteres for at økonomisk suksess er et resultat av sikker eiendomsrett, lave skatter og begrenset statlig innblanding (Allen, 2011, s. 15). Videre at vilkårlig statlig innblanding fører til høye skatter, reguleringer og korrupsjon og på den måten reduserer intensivene til å produsere mer (Allen, 2011, s. 15).

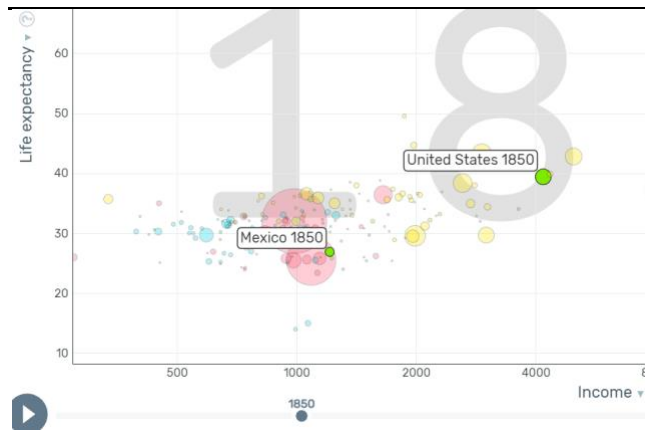
Videre var teknologisk utvikling avgjørende for velstandsutviklingen. Det viste seg at ekspansjonen av teknologien inntraff i land der det var relativt høye lønninger. Dette gjorde at det var lønnsomt å investere i kapitalkrevende, arbeidsbesparende teknologi. Ny teknologi resulterte i økt produktivitet, som igjen førte til økte lønninger og da skaper en selvforsterkende effekt (Allen, 2011, s.

51). På den andre siden havner land med lave lønninger inn i en teknologifelle. Dette fordi det ikke lønner seg, spesielt på kort sikt å investere i kapitalkrevende teknologi. Dette bidrar til liten produktivitetsvekst som resulterer i vedvarende lave lønninger (Allen, 2011, s. 51).

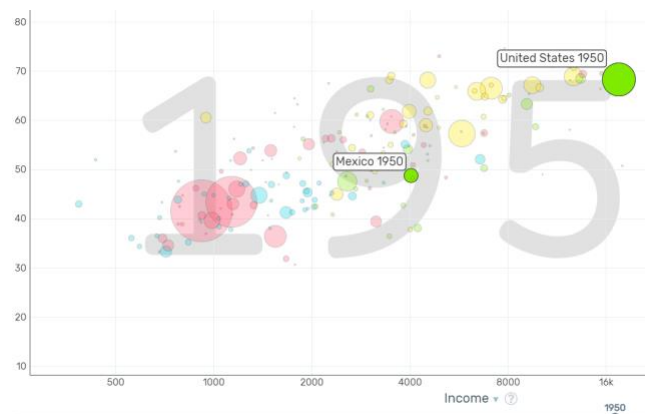
En av de aller viktigste faktorene som virkelig skapte økende ulikhet blant land og regioner var den økonomiske politikken og innføringen av «standardmodell» for økonomisk utvikling (Allen, 2011, s. 79). Denne modellen gikk ut på innføring av fire elementer. Den første er å skape et nasjonalt marked. Dette gjorde man ved å redusere interne tollar og bygge ut infrastruktur som kanaler, veier og jernbane (Allen, 2011, s. 2). Den andre var å sette opp eksterne tollar for å beskytte egen industri mot Britisk konkurranse (Allen, 2011, s. 2). Den tredje var å etablere et velfungerende bankvesen for å stabilisere pengevesenet og organisere en effektiv finansiering av industriell investering (Allen, 2011, s. 2). Den fjerde var å bygge ut et masseutdanningssystem for å øke samfunnets humankapital (Allen, 2011, s. 2).

Denne oppgaven har så langt redegjort for de ulike faktorene som er med på å forklare ulikheten blant velstandsutviklingen på 1800 og fremover. Denne oppgaven vil videre se på hvordan velstandsutviklingen i USA og Mexico hadde en økende ulikhet og se dette opp imot faktorene som er redegjort for i første del.

Som man ser av figur 1 visere denne hvordan den økonomiske ulikheten mellom Mexico og USA var i 1850 og figur 2 viser hvordan ulikheten var i 1950. Figur 1 og 2 fremstiller bruttonasjonalprodukt (BNP) per person på x-aksen og gjennomsnittlig levealder på y-aksen (gapminder.org, u.d.). Som man ser, hadde Mexico en vesentlig lavere gjennomsnittlig levealder og GDP per innbygger både i 1850 til 1950 sammenlignet med USA. Mexico har fra 1850-1950 økt blant annet sin BNP per innbygger med 233%, mens USA hadde en økning på hele 318%. Dette illustrer hvordan USA har en vesentlig bedre velstandsutvikling enn Mexico.

Figur 1: fremstilling av økonomisk ulikhet Mexico og USA 1850

Figur 2: fremstilling av økonomisk ulikhet Mexico og USA 1950

Oppgaven vil videre søke å forklare hvorfor landene hadde en ulik velstandsutvikling ved å se på faktorene som er redegjort for tidligere.

Fra et geografisk perspektiv lå forutsetningene mye mer til rette for USA, fremfor Mexico. For det første lå USA vesentlig mye nærmere Europa enn Mexico. Dette favoriserte USA, spesielt med tanke på at hovedmarkedet for handel og eksport var til Europa på 1800-tallet (Allen, 2011, s. 64). Med høye transportkostnader for Mexico, grunnet lengre avstander, var profitten høyere på produksjon og eksport for USA. Videre hadde USA både en favoriserende ytre kystlinje som kunne støtte en betydelig økonomi samt at store deler av Amerika kunne nås ved bruk av St Lawrence, Mohawk-Hudson og Mississippi Rivers. Mexico hadde ikke elver for å koble regionene sammen, og derfor hadde betydelig høyere kostnader knyttet til eksport (Allen, 2011, s. 65).

USA og Mexico hadde også et ganske ulike klima, da klimaet i Mexico var tropisk og dermed ganske ulikt fra Europa og USA. En konsekvens av dette var at sykdomsutbredelse for den europeiske koloniseringen fra de tidligere tiårene gjorde at dødelighetsraten blant Europeere var vesentlig mye høyere i Mexico, og på denne måten ble koloniseringen også større i USA der klimaet var mer likt det europeere var kjent med.

Demografien i Mexico og USA var også veldig ulike. Selv om økonomien i Mexico vokste under koloniseringsperioden, var det store ulikheter internt i samfunnet (Allen, 2011, s. 78). Under koloniseringsperioden i Mexico viser det til at den Spanske overklassen, som utgjorde 10 prosent av befolkningen, fikk 61 prosent av den totale inntekten, mens de innfødte som utgjorde hele 60 prosent mottok kun 17 prosent av landes inntekter (Allen, 2011, s. 78). Dette er med på å forklare hvorfor økonomien i Mexico vokste noe, men det var særdeles store ulikheter internt i Mexico.

Videre var det stor forskjell mellom leseferdighetene blant disse landene. I USA kunne over 70% av hvite menn lese på slutten av 1700-tallet, og nesten 100% innen 1850. De svarte slavende som bestod av 14% av befolkningen var på den andre siden nesten total analfabet (Allen, 2011, s. 87). I Mexico var det også slik at en høy andel hvite kunne lese, og resten kunne ikke, men i Mexico var de hvite kun 20% av befolkningen, slik at total mengde av befolkningen som ikke kunne lese var særdeles høy (Allen, 2011, s. 88). Dette var en viktig faktor for å få til økonomisk utvikling da folk som ikke kan lese vil ha vanskeligheter med å finne opp ting siden de ikke har tilgang til teknisk litteratur. Videre var det slik at oppfinnere opererte bedrifter der man inngikk kontrakter, patenter og forhandlet med kunder. For å kunne være en del av den verden måtte man kunne både lese og skrive. Dette betydde at USA, der de fleste kunne lese og skrive kunne få til en slik utvikling, mens i Mexico som hadde 80% av befolkningen ekskludert var mulighetsrommet betraktelig redusert (Allen, 2011, s. 88).

En annen faktor som Allan trekker frem er hvordan den økonomiske suksessen til USA fremfor Mexico forklares med «høy kvalitet» av institusjoner, mens Mexico hadde lav kvalitet på sine (Allen, 2011, s. 86). USA hadde nemlig fordelene med at de hadde et godt system for eiendomsrett, domstoler, lovgivende og rettslig kontroll av den utøvende myndighet, demokrati. I motsetning til USA hadde Mexico ulemper ved innfødtes felles eierskap til land, en ekstrem sosial og rasemessig ulikhet, og et politisk system som hadde arvet de verste trekkene fra kolonitiden. Dette var blant annet domstoler med motstridende jurisdiksjon, en stat som utelukkende regulerte virksomheter, samt et ineffektivt skatteinnkrevingssystem (Allen, 2011, s. 86). På grunn av faktoren belyst over klarte USA å gradvis ekspandere sin velstandsutvikling, mens Mexico hadde større problemer med dette.

Videre spilte den teknologiske utviklingen en rolle for å forklare ulikheten mellom USA og Mexico. Allerede så tidlig som 1800 var reallønnen ganske høy i USA, dette skapte etterspørsel for arbeidsbesparende teknologi. I tråd med innføring av ny teknologisk økte også produktiviteten som presset reallønnen ytterligere opp. Dette skapte en selvforsterkende effekt hvor man jobbet hele tiden for å videreutvikle teknologien (Allen, 2011, s. 87). Dette var ikke tilfellet i Mexico nettopp fordi reallønnen var såpass lav, at det ikke var lønnsomt med kapitalkrevende investeringer. Dette skapte motsatt effekt av USA, da Mexico havnet i teknologifellen, og på denne måten ikke klarte å økte produktiviteten betraktelig opp og derfor forble reallønnen lav (Allen, 2011, s. 87).

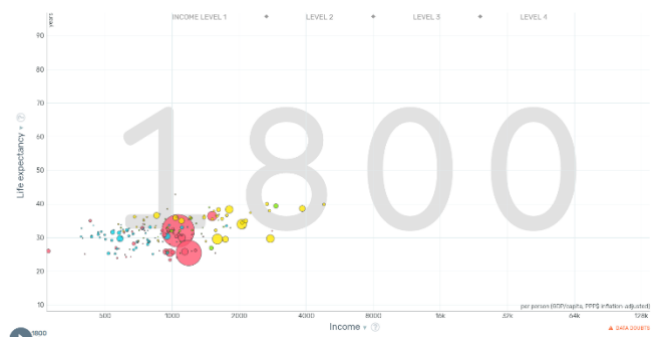
Som redegjort for i innledningen var en av de viktigste faktorene til den store velstandsutviklingen på 1800-tallet og fremover var implementeringen av en god økonomisk politikk og innføring av «standardmodell» for økonomisk utvikling. USA klarte nemlig å pionere denne strategien på begynnelsen av 1800-tallet. De etablerte et nasjonalt marked, myndighetene avskaffet de interne stats tollene, og fokuserte på å bygge ut transporten, ved bruk av ny teknologi som dampbåt og jernbane. De etablerte beskyttende tollere fra andre nasjoners eksport til USA i 1816 (Allen, 2011, s. 86), et nasjonalt banksystem for å styre valutaen ble opprettet, og masseutdanning av befolkningen begynte allerede i koloni perioden (Allen, 2011, s. 86). Mexico derimot gjennomførte dette bare gradvis, men mye senere enn USA. Mexico fikk tollere og banker i 1830, og ikke før i 1880 hadde de klart å etablere et nasjonalt marked. Masseutdanningen i Mexico begynte heller ikke før sent på 1900-tallet (Allen, 2011, s. 86). Dette gjorde at implementeringen av «standardmodellen» ikke var like suksessfull i Mexico som i USA og derfor bidra til en økning i ulikheten i velstandsutviklingen mellom USA og Mexico.

Denne oppgaven har innledningsvis redegjort for ulike faktorer som kan forklare den økende ulikheten i velstand mellom land og regioner fra 1800 og fremover. Deretter har oppgaven tatt for seg og sammenlignet hvordan USA og Mexico opplevde ulik velstandsutviklingen. Som oppgaven har belyst hadde USA allerede fra 1800 en bedre økonomisk posisjon enn Mexico, men som det har blitt sammenlignet i oppgaven hadde USA et konkurransefortrinn når det gjaldt både geografi og demografi, samtidig som de klarte å implementere institusjoner, teknologi og en økonomisk politikk vesentlig mye bedre enn Mexico

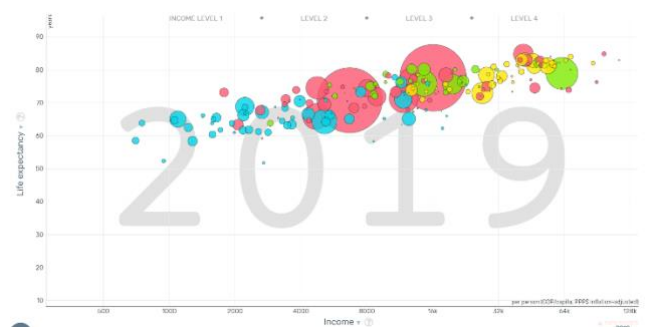
Del 2: Økonomisk historie

Denne oppgaven skal drøfte påstanden «velstandsulikheten i verden vokser». Når man skal snakke om ulikhet er dette en kompleks problemstilling som det er vanskelig å måle. Oppgaven vil starte med å se på fire forskjellige metoder for å måle velstandsulikhet. Innenfor hver av de ulike målemetodene for velstand vil vi se på om det har vært en økende eller synkende trend. Basert på de ulike funnene innenfor hver av de fire metodene vil oppgaven søke å bekrefte eller avkrefte påstanden som skal drøftes.

Den første typen ulikhet denne oppgaven skal se på er internasjonal ulikhet. Altså ulikhet i gjennomsnittlig inntekt mellom land målt i BNP per innbygger. For å se på om den internasjonale ulikheten vokser eller synker kan vi se på figur 1 og 2. Som man ser av figur 1 ser man at de aller fleste landene på 1800-tallet er nokså sentrert innenfor samme område. Dersom vi ser på figur 2, ser man en helt annen utvikling. Denne viser hvordan den internasjonale ulikheten er i 2019, hvor man

Figur 1: Velstandsulikhet i 1800

Figur 2: Velstandsulikhet i 2019

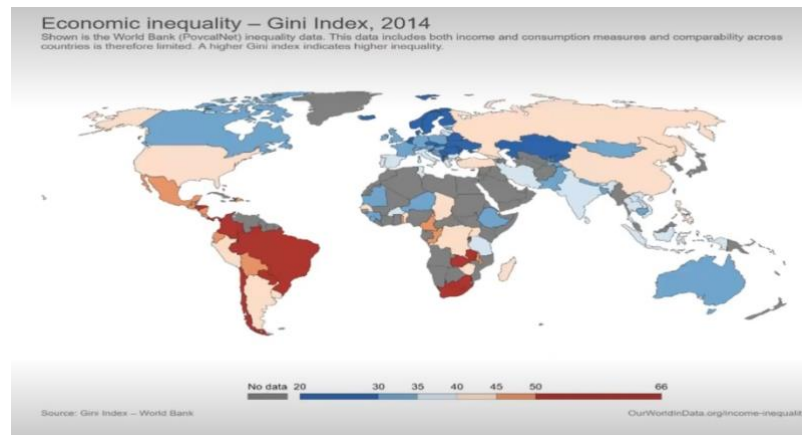
ser at avstanden mellom de fattigste og rikeste landene har blitt veldig stor, spesielt i forhold til hvordan det var i 1800 (gapminder.org, u.d.).

Likevel er internasjonal ulikhet et dårlig mål på ulikhet. Dette fordi, som figur 1 og 2 viser har ulikheten mellom de rikeste og fattigste landene aldri vært større, men den tar ikke hensyn til at noen store land har redusert ulikheten i vesten. Et eksempel på dette er blant annet for tjue år siden, var den gjennomsnittlige levestandarden i Frankrike og Tyskland over tjue ganger høyere enn i Kina og India. I dag har dette skille blitt halvert (Bourguignon, 2015, s. 2). Dette kan blant annet forklares ved ekspanderingen av internasjonal handel, internasjonal flyt av kapital og arbeidskraft og teknologisk innovasjon og har bidratt til redusert velstandsulikhet i verden (Bourguignon, 2015, s. 3).

Likevel betyr ikke at ulikheten har blitt mindre, målt etter «internasjonal ulikhet». Dersom man ser på denne metoden for å måle, har ulikheten aldri vært større, og man trenger derfor andre mål for å få med nyansene i ulikhetsutviklingen.

Den andre typen ulikhet denne oppgaven skal se på er nasjonal ulikhet. Dette måles både ved å se på andel av inntekt eller formue som kontrolleres av en gitt andel av befolkningen, da ofte av de rikeste 10% i landet (Ekberg, 2021), og ved å måle dette i et statistisk mål for spredning som kalles Gini-koeffisient. Dette brukes til beregning av inntektsforskjeller eller formues forskjeller i en befolkning. Koeffisienten angis som en tallverdi fra 0 til 1, hvor 0 betyr fullstendig likhet, mens 1 betyr størst mulig ulikhet (Bojer, 2019).

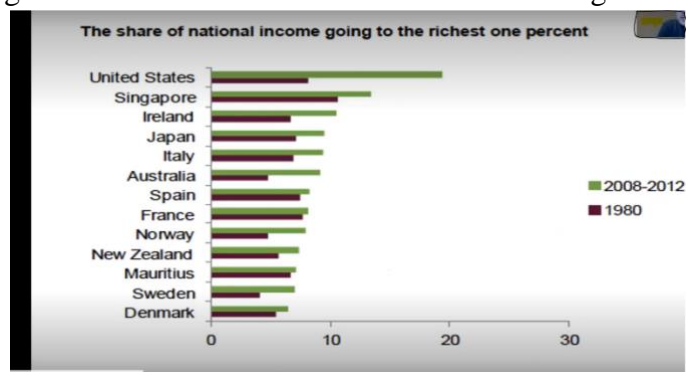
I figur 3 ser man hvordan fordelingen er i de ulike landene (Ekberg, 2021). I Europa og Norge spesielt er de landene med laves ulikhet. Som man ser av USA, en av verdens rikeste land har nokså høy grad av ulikhet internt i landet. I følge

Figur 3: Oversiktskart over nasjonal ulikhet. Rød er total ulikhet, Blå er veldig likt.

Store norske leksikon er ginikoeffisienten i Norge på 0,25. Til sammenligning er ginikoeffisienten i Chile på 0,49 og 0,38 i USA (Bojer, 2019). Likevel visere figur 3 bare et nåbilde av ulikheten og sier ingen ting om utviklingen.

Hvis man ser på figur 4 ser man hvordan andelen inntekter som går til den rikeste en prosent i 1980 og fra 2006-2012 (Ekberg, 2021). Som man ser har dette hatt en betydelig økning, spesielt i enkelte land som USA, Australia og Norge.

Figur 4: Oversikt over fordeling av inntekt i land.

Den tredje typen ulikhet denne oppgaven skal se på, er ulikhet i velstand mellom alle mennesker i verden, altså global ulikhet. Dette gjør man ved å se på ulikhet mellom land, pluss ulikheten internt i land. Det kan fremstilles både ved hjelp av gini-koeffisient, men også ved gjennomsnittlig inntektsforskjell mellom rikeste og fattigste 10%.

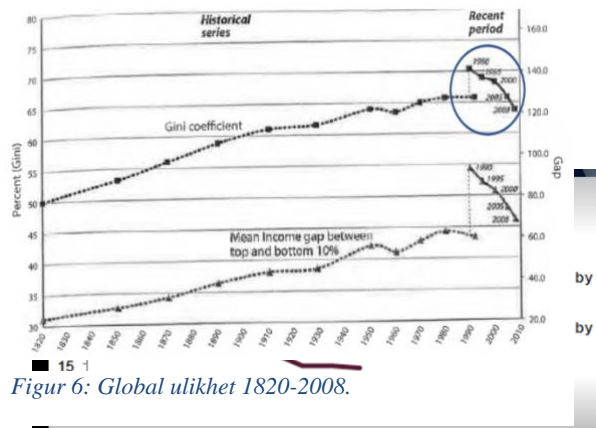
Figur 6 fremstiller hvordan den globale ulikheten har utviklet seg fra 1820-2008 (Ekberg, 2021). Som figuren viser, har det vært en gjentakende økende forskjell mellom alle mennesker i verden helt frem til rundt 1990.

Fra 1990 er det en gjennomgående trend, nettopp at den globale ulikheten går ned (Bourguignon, 2015, s. 27). Professor Espen Ekberg begrunner dette med at folkerike land har opplevd veldig sterk vekst, og selv om den veksten har blitt ujevnt fordelt internt i de landene, så har mange nok mennesker opplevd velstandsutvikling som gjør at den globale ulikheten totalt sett går ned (Ekberg, 2021).

Den fjerde og siste typen mål for ulikhet denne oppgaven skal se på, er utbredelsen av ekstrem fattigdom. For å si noe om at ulikheten øker eller minsker kan man derfor se på om utbredelsen av ekstrem fattigdom er på vei opp, eller på vei ned. Som vi ser av

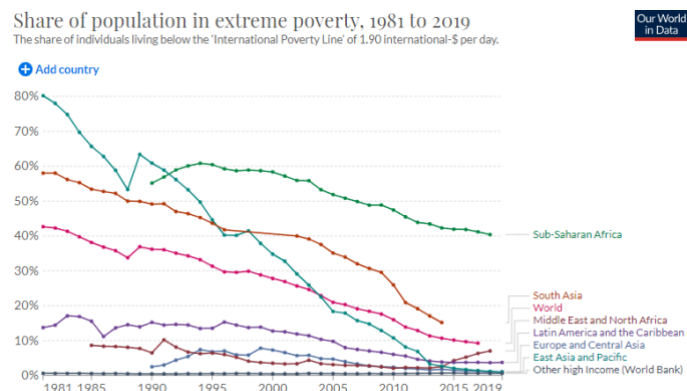
Figur 7 kommer det tydelig fram at andelen mennesker som lever i ekstrem fattigdom har blitt betraktelig redusert fra 1981 og frem til 2019. Likevel ser vi også at regionen

i Afrika sør for Sahara har hatt en relativ nedgang, men mye lavere sammenlignet med de andre regionene (World Bank PovcalNet, 2021).

Figur 6: Global ulikhet 1820-2008.

Figur 5: Fordeling av velstand i Kina. Hentet fra forelesning til professor Espen Ekberg unit 10.2

Figur 7: Andel befolkning i ekstrem fattigdom

Denne oppgaven skulle drøfte påstanden «Velstandsulikheten i verden øker». For å gjøre det har vi sett på fire ulike måter å måle ulikhet i velstand. Det første vi så på var ulikhet mellom land. Konklusjonen fra dette var internasjonal ulikhet fortsetter å vokse, da avstanden mellom de fattigste og rikeste landene fortsetter å vokse, men at dette er en upresis metode for å måle ulikhet.

Det andre denne oppgaven har sett på var nasjonal ulikhet. Konklusjonen fra dette var at den nasjonale ulikheten går opp i veldig mange land. Der man ser at andelen som tilfaller den rikeste blant befolkningen øker.

Det tredje denne oppgaven har sett på er global ulikhet. Konklusjonen her viser er at ulikheten mellom alle mennesker i verden går nedover.

Det siste som har blitt sett på er andelen mennesker som lever i ekstrem fattigdom. Konklusjonen her viser at mengden mennesker som lever i ekstrem fattigdom går nedover globalt, men holder seg stabil i Afrika sør for Sahara.

Oppsummert kan vi verken konkludere med om påstanden «velstandsutviklingen i verden øker» er riktig eller ikke riktig. Konklusjonen kan heller være noe nyansert. Det vil si at det både kan være riktig og ikke riktig, det kommer an på hva og hvordan man måler velstandsulikhet.

Litteraturliste

- Allen, R. C. (2011). *Global Economic History: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.
- Bojer, H. (2019, August 14). *Store norske leksikon*. Retrieved from økonomisk ulikhet i Store norske leksikon: https://snl.no/%C3%B8konomisk_ulikhet
- Bourguignon, F. (2015). *The GLOBALIZATION of Inequality*. New Jersey: Princeton University Press.
- DETTE ER NORGE-REDAKSJONEN. (2017, August 23). *Statistisk sentralbyrå*. Retrieved from <https://www.ssb.no/nasjonaltregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/hva-er-egentlig-bnp>
- Ekberg, E. (2021). *bi.Insendi.com*. Retrieved from AØL, globale perspektiver - historidelen malthusfellen og handelsøkonomien: <https://bi.insendi.com/programmes/rzjoZaAOB/courses/2ms38jjJfQ/weeks/lzpcLGIAW/screens/NKZ7WltYMF>
- Ekberg, E. (2021). *Bi.insendi.com*. Retrieved from Unit 10.2 Ulikhet i et historisk perspektiv: <https://bi.insendi.com/programmes/rzjoZaAOB/courses/2ms38jjJfQ/weeks/xh-W3YWYNQ/screens/sxuUBpIbX>
- Finansdepartementet. (2013, Oktober 17). Retrieved from Regjeringen.no: <https://www.regjeringen.no/no/dokumentarkiv/stoltenberg-ii/fin/tema-og-redaksjonelt-innhold/redaksjonelle-artikler/regjeringens-kredittpakke/id545226>
- gapminder.org. (n.d.). *gapminder*. Retrieved from [https://www.gapminder.org/tools/#\\$model\\$markers\\$bubble\\$encoding\\$fra](https://www.gapminder.org/tools/#$model$markers$bubble$encoding$fra)

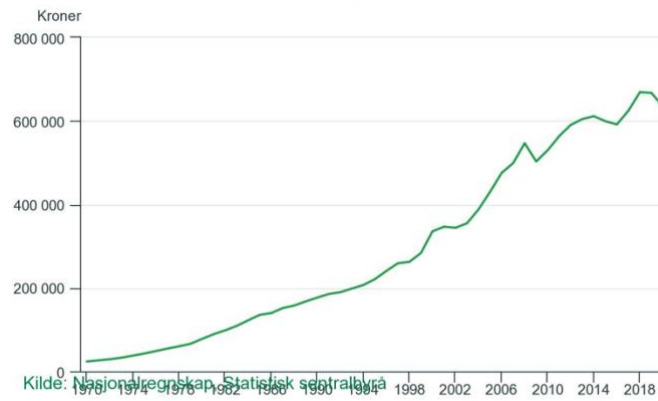
me\$value=1801;&trail\$data\$filter\$markers\$usa=1801&mex=1801;;;;;&chart-type=bubbles&url=v1

- Gjedrem, S. (2009, Oktober 9). Pengepolitikken ut av finanskrisen. Kronikk i Dagens Næringsliv, <https://www.norges-bank.no/aktuelt/nyheter-og-hendelser/Artikler-og-kronikker/Pengepolitikken-ut-av-finanskrisen>.
- Knudsen, C. (2021, August 20). *e24.no*. Retrieved from Comeback for norsk økonomi i andre kvartal: <https://e24.no/norsk-oekonomi/i/wOdGQ5/comeback-for-norsk-oekonomi-i-andre-kvartal>
- Norges bank. (2021, September 22). *norges-bank.no*. Retrieved from Rentebeslutning september 2021: <https://www.norges-bank.no/tema/pengepolitikk/Rentemoter/2021/september-2021/>
- Norges Bank. (n.d.). *om norges bank histore*. Retrieved from Webområde for Norges Bank: <https://www.norges-bank.no/tema/Om-Norges-Bank/historien/Pengepolitikk-finansiell-stabilitet-og-kapitalforvaltning/Finansiell-stabilitet/2008-krisen>
- Olsen, Ø. (2020, Oktober 6). *Norges bank*. Retrieved from Pengepolitikken rolle i en koronatid: <https://www.norges-bank.no/aktuelt/nyheter-og-hendelser/Foredrag-og-taler/2020/2020-10-06-cme/>
- Olsen, Ø. (2021, September 22). *Norges Bank*. Retrieved from <https://www.norges-bank.no/tema/pengepolitikk/Rentemoter/2021/september-2021/>
- Schiller, B. R., & Gebhardt, K. (2018). *The Macro Economy Today*. McGraw Hill education.
- Statistisk sentralbyrå. (n.d.). Retrieved from <https://www.ssb.no/statbank/table/12880/>
- Statistisk sentralbyrå. (2021, mars 3). Retrieved from Nasjonalinntekten falt kraftig i 2020: <https://www.ssb.no/nasjonalregnskap-og-konjunkturer/artikler-og-publikasjoner/nasjonalinntekten-falt-kraftig-i-2020>
- Stoltz, G. (2018, Juni 26). *Store norske leksikon*. Retrieved from https://snl.no/Thomas_Malthus
- World Bank PovcalNet. (2021). *Ourworldindata.org*. Retrieved from extreme-poverty in ourworldindata.org: <https://ourworldindata.org/extreme-poverty>

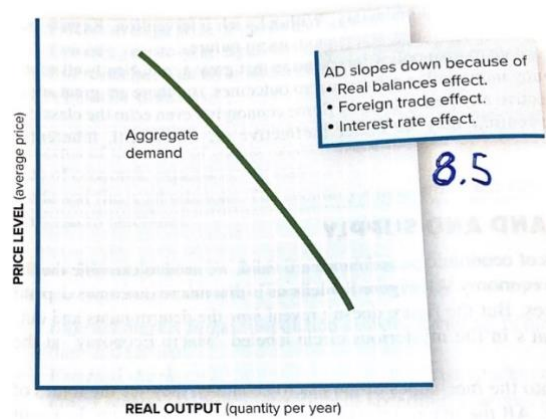
Vedlegg: Makroøkonomi

Vedlegg: oppgave 1

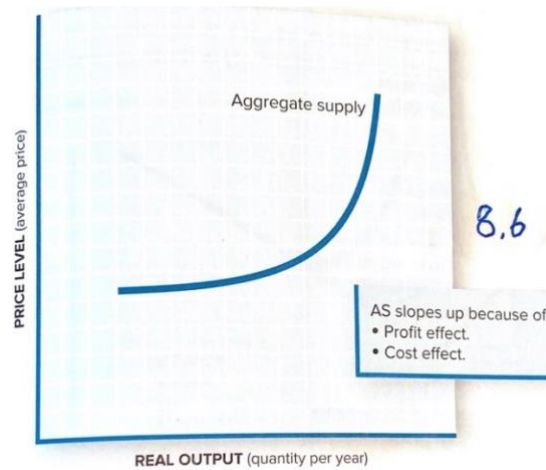
Bruttonasjonalprodukt i kroner per innbygger

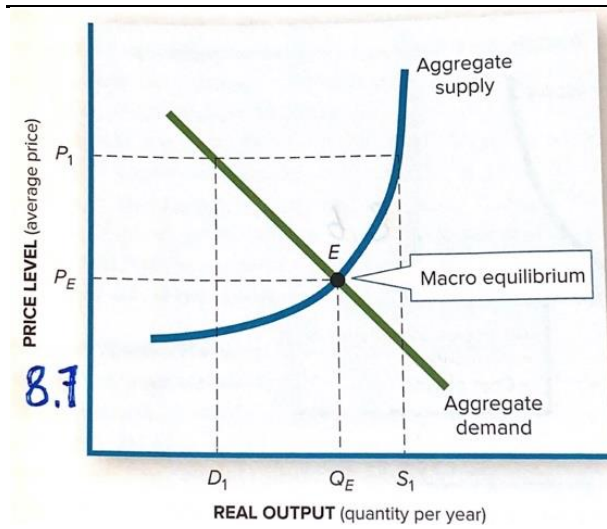
Figur 1: BNP i kroner per innbygger.

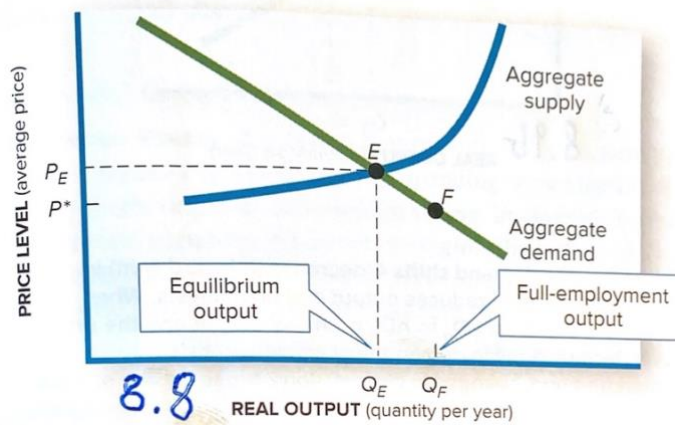
Figur 2.5 Aggregate demand

Figur 8.6 Aggregate Supply

Figur 8.7 Macro equilibrium

Figur 8.8 An undesired equilibrium

Vedlegg: Økonomisk historie

Vedlegg oppgave 1a:

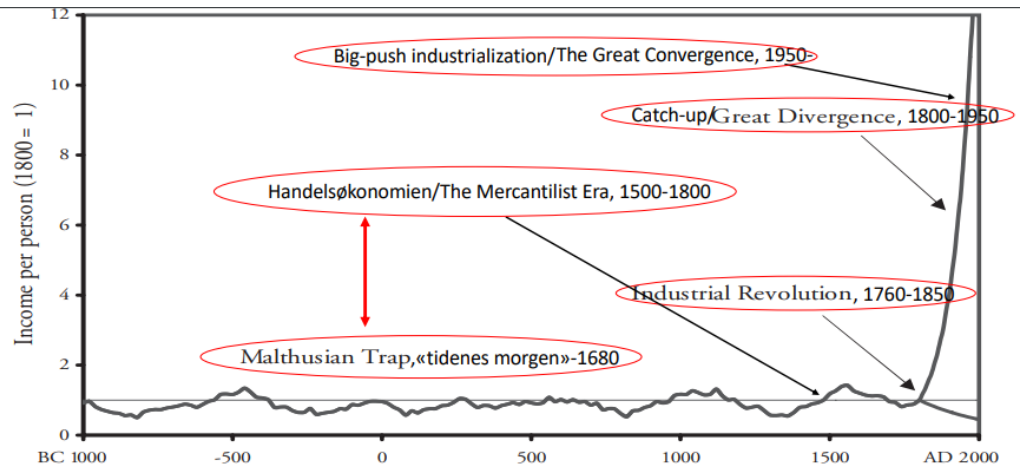

Figure 1.1 World economic history in one picture. Incomes rose sharply in many countries after 1800 but declined in others.

Figur 10: Oversikt over ulike perioder og inntekt per person.